

سرشناسه:	رفیعی محمدی، ناصر، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور:	تحلیل سیره تبلیغی پیامبر اعظم ﷺ در قرآن (تفسیر موضوعی) / ناصر رفیعی محمدی.
وضعیت ویراست:	[ویراست ۲]
مشخصات نشر:	قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۳۹۸.
مرجع تولید:	پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی ﷺ
مشخصات ظاهری:	۳۱۲ ص.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۴۲۹۷۱۵-۸
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	کتابنامه.
یادداشت:	چاپ دوم: ۱۳۹۵ (فیبا).
یادداشت:	چاپ سوم: ۱۳۹۸ (فیبا).
موضوع:	محمد ﷺ، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ق. -- دیدگاه‌های سیاسی و اجتماعی
موضوع:	Muhammad, Prophet -- Political and social views
موضوع:	اسلام -- تبلیغات - Missions -- Islam
شناسه افزوده:	پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی ﷺ
رده بندی کنگره:	BP۲۴/۶۵
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۹۳
شماره کتابشناسی ملی:	۶۰۹۷۹۶۷
	BA۰۲۴۳

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

تحلیل سیره تبلیغی پیامبر اعظم ﷺ در قرآن (تفسیر موضوعی) - ویراست دوم
 مؤلف: ناصر رفیعی محمدی
 چاپ سوم: ۱۳۹۸ ش / ۱۴۴۱ ق
 ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
 ● چاپ: نارنجستان ● قیمت: ۵۰۰۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۵۰۰ نسخه

مراکز پخش

◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸؛
 تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۶۱۳۴ / تلفکس: (داخلی ۱۰۵) / ۰۲۵ ۳۷۸۳۹۳۰۵
 ▶ ایران، قم، بلوار محمدامین، سه راه سالاریه. تلفن: ۰۲۵ - ۳۲۱۳۳۱۰۶

✉ miup@pub.miu.ac.ir   🌐 http://buy-pub.miu.ac.ir   📠 pub_almustafa

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثریاری رساندند.

- مدیر انتشارات: مصطفی نوبخت
- مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
- ناظر فنی: علی عبادی فرد
- ناظر گرافیک: مسعود مهدوی
- ناظر چاپ: نعمت‌الله یزدانی
- صفحه‌آرایی: محمد خسرویگی

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

- هرگونه نسخه برداری اعم از کپی برداری و بازنویسی و انتشار، اسکن، ذخیره کامپیوتری، ترجمه به زبان‌های دیگر و ساخت فایل صوتی کتاب، بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع، شرعاً حرام و از طریق مراجع قانونی، قابل پیگیری است.

تحليل سيره تبليغي پیامبر اعظم ﷺ در قرآن

(تفسیر موضوعی)

ناصر رفیعی محمدی

مرکز بین المللی
ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فراروی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و اندیشه‌های ناب و ژرف، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) می‌باشد. جهانی شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی اقتضا دارد که دانش پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه‌چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد. بالندگی مراکز آموزشی در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و پژوهشی و به‌روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه نشاط علمی مراکز آموزشی و پژوهشی را در پی دارد.

«جامعة المصطفیٰ علیه السلام العالمیة» به عنوان بخشی از این مجموعه که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفیٰ علیه السلام

مقدمه پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿بِنَ وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ﴾

قرآن، به قلم و آنچه از آن تراوش نماید سوگند یاد کرده است و علم را به ذات خود شرافت مند و فخیم دانسته و از باب، تا محراب کائنات را سراسر، میدان حضور علم و عالم و معلوم خوانده است.

از این رو حقیقت مداری اصیل‌ترین و زیباترین راز هستی و حقیقت‌طلبی ماندگارترین و برترین گرایش آدمی است.

داستان پر رمز و راز حقیقت‌جویی بشر، سرشار از تکاپوی مجاهدان و عالمانی است که در مصاف بین حق و باطل، سربلندی و شرافت ذاتی حق را نمایان ساخته‌اند. علم برخاسته از سیرت پاک و عقل سلیم، در پرتو انوار آسمانی وحی، هم به فرد، کمال انسانی، عظمت روحی و تعالی معنوی بخشیده، فکر، اندیشه و خیال او را به پرواز درمی‌آورد و هم سعادت جامعه را تأمین کرده، و سطح آن را به جامعه‌ای نمونه و پیشرو ارتقا می‌بخشد.

انقلاب سراسر نور اسلامی ایران اعتلای کلمه الله و برپایی تمدن جهانی اسلام را فرا روی بشر قرار داده و فروپاشی و افول تمدن‌های پوشالی مادی را نوید داده است، با اندیشه فقاهتی در اداره حکومت و نظریه مترقی «ولایت فقیه»، طرازی از مسئولیت‌ها و مأموریت‌های حوزه‌های علمیه و روحانیت را عرضه کرد که امید و نشاط را برای تمامی آزادی‌خواهان و حق‌طلبان سراسر جهان به ارمغان آورده است. در این راستا،

رهبر فرزانه انقلاب (مدظله)، بر حرکت فراگیر و بسیج همه توان مندی‌ها و اراده‌ها جهت تحقق جنبش نرم‌افزاری و نهضت تولید علم و تحول در علوم انسانی و نیز یافتن راه‌های میان‌بر و دانش‌فزا، تأکید ورزیده‌اند.

جامعة المصطفیٰ ﷺ العالمية، نمادی درخشان از این رسالت جهانی و همت بین‌المللی انقلاب اسلامی است که بار مسئولیت تربیت مجتهدان، عالمان، محققان، متخصصان، مدرسان، مبلغان، مترجمان، مربیان و مدیران پارسا، متعهد و زمان‌شناس را بر دوش داشته و با تبیین، تولید و تعمیق اندیشه دینی و قرآنی و گسترش مبانی و معارف اسلامی، به نشر و ترویج اسلام ناب محمدی ﷺ و معارف بلند و تابناک مکتب اهل بیت علیهم‌السلام همت می‌گمارد.

پژوهشگاه بین‌المللی المصطفیٰ ﷺ نیز که مهم‌ترین و گسترده‌ترین مجموعه پژوهشی المصطفیٰ ﷺ است، بومی‌سازی و بازتولید اندیشه دینی معاصر متناسب با نیازها و اقتضائات عرصه بین‌الملل، تبیین، تولید و تعمیق اندیشه دینی، گشودن افق‌های نوین فکری و معرفتی در دنیای معاصر، پاسخ‌گویی به مسائل و شبهات فکری و معرفتی مخاطبان و تأمین و تدوین متون و منابع درسی و کمک درسی به‌ویژه با رویکرد اسلامی‌سازی علوم و پشتیبانی علمی از فعالیت‌های سازمانی المصطفیٰ ﷺ را از جمله مأموریت‌ها و رسالت‌های خود می‌داند.

اثر علمی پیش‌روی نیز که به همت مؤلف محترم **حجت الاسلام والمسلمین دکتر ناصر رفیعی محمدی**، برای دوره کارشناسی ارشد رشته تفسیر و علوم قرآنی تهیه و تدوین شده است، در چارچوب اهداف **جامعة المصطفیٰ ﷺ**، مبتنی بر نیازهای بین‌المللی صورت پذیرفته و در اختیار خوانندگان محترم قرار گرفته است.

در پایان ضمن ارج نهادن به تلاش‌های خالصانه مؤلف محترم، از مجموعه

مقدمه پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی ﷺ ۷

دست‌اندرکاران محترم آماده‌سازی و انتشار این اثر ارزشمند، به‌ویژه همکاران محترم انتشارات المصطفی ﷺ و همه عزیزانی که به نحوی در تدوین و نشر آن نقش داشته‌اند، قدردانی و تشکر به عمل می‌آید.

با احترام

دفتر تدوین متون درسی

پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی ﷺ

فهرست

مقدمه	۱۷
درس اول: کلیات	۲۱
مفهوم شناسی	۲۱
واژه‌های همسو	۲۵
پیشینه تبلیغ	۲۸
اهمیت و جایگاه تبلیغ	۳۱
کتاب شناسی	۳۷
۱. آثار تبلیغی	۳۷
۲. سیره تبلیغی پیامبر ﷺ	۳۸
درس دوم: اهداف تبلیغی پیامبر اکرم ﷺ	۴۱
دعوت به توحید و یکتاپرستی (مبدأ)	۴۲
هشدار و باور به معاد	۴۴
تعلیم و تربیت	۴۸
تبیین قرآن	۴۹
اقامه قسط و عدل	۵۱
زندگی بخشی و دعوت به حیات	۵۴
رهاسازی از بندها	۵۶
خروج از تاریکی‌ها	۵۷
رسالت تبلیغی پیامبر ﷺ در نهج البلاغه	۶۳
چکیده	۶۶

۱۰ تحلیل سیره تبلیغی پیامبر اعظم ﷺ در قرآن (تفسیر موضوعی)

درس سوم: باید‌ها در سیره تبلیغی پیامبر اکرم ﷺ	۶۹
صبر و بردباری	۷۲
استقامت	۷۴
توکل	۷۶
تواضع	۷۸
موعظه و گفتار رسا	۷۹
دعوت آشکار و علنی	۸۱
درس چهارم: نباید‌ها در سیره تبلیغی پیامبر اکرم ﷺ	۸۷
نهی از پیروی‌های ناشایسته	۸۹
نهی از تردید در دعوت به توحید	۹۱
نفی استقلال و واگذاری امور به مشیت الهی	۹۱
حمایت نکردن از خائنان	۹۳
نداشتن اندوه از کفر گمراهان	۹۳
نداشتن تقاضای پاداش برای رسالت	۹۴
طرد نکردن نیروهای مخلص و فقیر	۹۵
منت نگذاشتن	۹۵
شتاب نکردن در دریافت وحی	۹۶
پیروی نکردن از درخواست هوس‌رانان	۹۶
درس پنجم: موانع فراروی تبلیغ پیامبر ﷺ	۹۹
واکنش‌های روحی	۱۰۱
۱. استهزاء	۱۰۱
۲. اتهام‌های ناروا	۱۰۴
الف) اتهام شاعری	۱۰۵
ب) اتهام ساحری	۱۰۶
ج) اتهام کهانت	۱۰۹

د) اتهام جنون	۱۰۹
ه) اتهام کذب و افتراء	۱۱۱
۳. جنگ روانی	۱۱۲
واکنش‌های جسمی	۱۱۴
۱. آزارهای عملی	۱۱۴
۲. توطئه قتل و اخراج	۱۱۵
واکنش‌های اقتصادی	۱۱۶
درس ششم: بهره‌گیری از ظرفیت‌های تبلیغی	۱۲۱
کادرسازی و اعزام مبلغ	۱۲۲
مبلغان برجسته	۱۲۴
۱. علی بن ابی طالب <small>ع</small>	۱۲۵
۲. جعفر بن ابی طالب	۱۲۶
۳. معاذ بن جبل	۱۲۷
۴. مصعب بن عمیر	۱۲۹
مبلغان شهید	۱۳۰
اغتنام فرصت‌های تبلیغی	۱۳۰
استفاده از اماکن و مراکز تبلیغی	۱۳۲
مسافرت‌های تبلیغی	۱۳۴
درس هفتم: گونه‌های تبلیغی پیامبر اکرم <small>ص</small> (گفتاری)	۱۳۹
تبلیغ گفتاری	۱۴۰
مصادیق تبلیغ گفتاری	۱۴۲
۱. خطابه	۱۴۲
الف) ویژگی‌های خطابه‌های پیامبر <small>ص</small>	۱۴۳
ب) نمونه‌هایی از خطبه‌های پیامبر <small>ص</small>	۱۴۵
یکم: نخستین خطبه جمعه در مدینه	۱۴۵

دوم: خطبه پیامبر در مسجد خیف	۱۴۶
سوم: خطبه در فضیلت ماه رمضان	۱۴۷
۲. مناظره	۱۴۸
الف) بایدهای مناظره	۱۵۰
یکم: عالمانه بودن	۱۵۰
دوم: بهره‌گیری از نصوص معتبر	۱۵۱
سوم: حق جویی	۱۵۲
چهارم: تکیه بر اصول مشترک	۱۵۲
پنجم: درستی و راستی	۱۵۳
ب) نبایدهای مناظره	۱۵۳
یکم: پیروی از گمان	۱۵۳
دوم: خشم و خصومت	۱۵۴
سوم: شتاب‌زدگی در داوری	۱۵۴
چهارم: تقلید ناروا	۱۵۵
پنجم: تعصب و لجاجت	۱۵۵
ج) نمونه‌ای از مناظرات پیامبر اکرم ﷺ	۱۵۶
۳. پرسش و پاسخ	۱۵۸
پرسش‌هایی از پیامبر ﷺ	۱۶۴
یکم: پرسش‌های اعتقادی	۱۶۵
دوم: پرسش‌های اخلاقی	۱۷۰
سوم: پرسش‌های فقهی	۱۷۰
چهارم: پرسش‌های قرآنی	۱۷۱
درس هشتم: گونه‌های تبلیغی پیامبر اکرم ﷺ (نوشتاری)	۱۷۵
ساختار نامه‌های پیامبر	۱۷۵
نگارش نامه‌های رسول خدا ﷺ به دست امیرالمؤمنین علیؓ	۱۷۹
نامه‌رسانان پیامبر ﷺ	۱۷۹

درس نهم: گونه‌های تبلیغی پیامبر اکرم <small>صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ</small> (رفتاری)	۱۸۳
سیره عبادی	۱۸۷
۱. نماز	۱۸۹
۲. روزه	۱۹۱
۳. قرائت قرآن	۱۹۱
۴. دعا	۱۹۲
سیره اجتماعی	۱۹۴
۱. احترام به آرای دیگران	۱۹۵
۲. رفق و مدارا	۱۹۶
۳. گرمی داشتن و تکریم	۱۹۷
نمونه‌های تکریم در سیره پیامبر <small>صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ</small>	۱۹۷
۴. مشارکت و تعاون در کارها	۱۹۹
۵. تواضع و فروتنی	۲۰۰
۶. نظم و انضباط	۲۰۲
۷. مردم‌داری	۲۰۳
نمونه‌هایی از مردم‌داری پیامبر <small>صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ</small>	۲۰۴
درس دهم: شیوه‌های تبلیغی پیامبر اکرم <small>صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ</small> (۱)	۲۱۱
مقدمه	۲۱۱
روش حکمت، موعظه حسنه و جدل احسن	۲۱۲
۱. روش حکمت	۲۱۲
۲. روش موعظه حسنه	۲۱۳
شرایط موعظه‌گر	۲۱۵
شرایط محتوای موعظه	۲۱۷
نمونه‌های جدال احسن در قرآن	۲۲۲
درس یازدهم: شیوه‌های تبلیغی پیامبر اکرم <small>صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ</small> (۲)	۲۲۷
روش بشارت و انداز	۲۲۷

۱. بشارت در قرآن	۲۳۰
۲. انذار در قرآن	۲۳۱
الف) مصادیق انذار در قرآن	۲۳۲
ب) حکمت انذار	۲۳۳
روش یادآوری نعمت‌ها	۲۳۳
۱. انبیای الهی و یادآوری نعمت	۲۳۴
۲. مصادیق نعمت	۲۳۵
الف) نعمت استقلال و آزادی	۲۳۵
ب) نعمت پیروزی بر دشمن	۲۳۶
ج) نعمت وحدت و اتحاد	۲۳۷
د) نعمت رهبری	۲۳۷
هـ) نعمت رزق و روزی	۲۳۹
۳. انواع یادآوری نعمت‌ها	۲۳۹
۴. ثمرات و آثار یادآوری نعمت‌ها	۲۴۱
۵. برخی آثار یادآوری نعمت‌ها	۲۴۱
درس دوازدهم: شیوه‌های تبلیغی پیامبر ﷺ (۳)	۲۴۵
روش اعطای بینش و آگاهی دادن	۲۴۵
ابعاد اعطای بینش	۲۴۷
۱. اعطای بینش درباره گوهر وجودی انسان	۲۴۸
۲. اعطای بینش درباره دنیا	۲۵۱
۳. اعطای بینش درباره مرگ و معاد	۲۵۵
۴. اعطای بینش درباره توحید و یکتاپرستی	۲۵۷
مراحل دعوت به توحید	۲۵۹
۵. اعطای بینش درباره آثار اعمال	۲۶۱
الف) آثار و منافع اعمال صالح	۲۶۱

ب) جزا و مکافات اعمال	۲۶۳
موانع بینش صحیح	۲۶۴
الف) گمان	۲۶۴
ب) تمایلات و هوای نفس	۲۶۴
ج) تقلید کورکورانه	۲۶۵
د) لجاجت	۲۶۵
ه) تعصب	۲۶۶
درس سیزدهم: شیوه‌های تبلیغی پیامبر ﷺ (۴)	۲۶۹
روش تکریم شخصیت	۲۶۹
روش ارائه الگو	۲۷۲
ویژگی‌ها و مسئولیت‌های الگوی شایسته	۲۷۵
۱. مطابقت گفتار با عمل	۲۷۵
۲. اصلاح خود قبل از اصلاح دیگران	۲۷۵
۳. محبت و دلسوزی	۲۷۶
۴. صبر و استقامت	۲۷۶
۵. محاسبه‌گری	۲۷۶
روش بیداری وجدان	۲۷۷
درس چهاردهم	۲۸۱
روش تبلیغی هنری	۲۸۱
شیوه تشبیه و تمثیل	۲۸۲
۱. اقسام تمثیل	۲۸۲
۲. تمثیل و تشبیه در سیره پیامبر ﷺ	۲۸۵
روش مقایسه	۲۸۶
روش تکرار و تداوم	۲۸۸

۱۶ تحلیل سیره تبلیغی پیامبر اعظم ﷺ در قرآن (تفسیر موضوعی)

تکرار معارف در سیره رسول خدا ﷺ	۲۸۸
روش قصه‌گویی	۲۹۰
اهداف قصه‌های قرآنی	۲۹۱
روش پرسشگری از مخاطب	۲۹۲
کتابنامه	۲۹۷

مقدمه

نگاهی به آیات قرآن در زمینه رسالت تبلیغی پیامبر اکرم ﷺ، نشان می‌دهد این موضوع در بین معارف دینی از جایگاه رفیعی برخوردار است. خدای متعال اصلی‌ترین وظیفه رسول اکرم ﷺ را هدایت و ارشاد مردم از طریق رساندن پیام وحی دانسته، می‌فرماید:

﴿...وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ﴾^۱

پیامبر گرامی اسلام و آموزه‌های قرآن، برترین نعمت بیرونی و عقل و چشم و گوش به مثابه ابزار شناخت، برترین نعمت‌های درونی هستند که خدای متعال به انسان‌ها عطا کرده است. در دعای امام حسین علیه السلام شب عاشورا آمده است: «اللهم اني احمدك على أن أكرمتنا بالنبوة و علمتنا بالقرآن و جعلت لنا اسماعنا و ابصارنا و افئدتنا فاجعلنا من الشاكرين».

قدردانی و سپاس از این دو نعمت در پرتو بهره‌برداری صحیح و اثرپذیری از آنهاست. اسلام دین جاودانه، و رسالت پیامبر اکرم ﷺ جهانی و همگانی است. معارف بلند و تعالیم زنده و پویای اسلام، همواره راهنمای و هدایتگر انسان‌هاست و هرگز کهنه و ناکارآمد نمی‌شود.

در طول چهارده قرن گذشته، دانشمندان و محققان همواره به موضوع تبلیغ و شیوه‌های آن توجه داشته، و هزاران نفر به انجام این وظیفه خطیر پرداخته‌اند؛ اما روند

این تبلیغات تا کنون بیشتر به صورت خودجوش و بدون برنامه‌ریزی و ضابطه انجام شده است. توفیق برخی مبلغان در اثرگذاری و جذب مخاطب، بیشتر مرهون تلاش فردی و ویژگی‌های شخصی آنان بوده است.

لازم است متولیان امر تبلیغ با نگاهی ژرف و کوششی عالمانه به تدوین متون درسی در امر تبلیغ پردازند و به جدیدترین شیوه‌های تبلیغی به‌ویژه در امر خطابه و منبر توجه نشان دهند.

پژوهش پیش روکاوشی در آیات قرآن با موضوع سیره تبلیغی پیامبر ﷺ است. واکاوی شیوه‌های تبلیغی آن حضرت، به ما این امکان را می‌دهد تا بتوانیم با الگوبرداری از ایشان و به‌روزرکردن این شیوه‌ها، در موقعیت سخت کنونی که دشمنان با همه توان به تبلیغات ضددینی و شبهه‌افکنی می‌پردازند، در حد توان خود به پاسداری از باورها و ارزش‌های دینی پردازیم و خود و مخاطبان را نیز از انحراف حفظ کنیم.

رویکرد این پژوهش، تفسیر موضوعی قرآن، و بررسی آیات مربوط به پیامبر اکرم ﷺ در زمینه هدایت و ارشاد جامعه است. این کتاب در چهارده درس و براساس سرفصل‌های ارائه شده تدوین یافته است.

سخنی با اساتید:

- محور همه دروس آیات قرآن است. در مواردی از روایات نیز بهره برده‌ایم.
- در هر جلسه درسی، یک آیه قرآن به منزله آیه محوری مطرح، و به بحث گذاشته شود.

- بخشی از درس برای پژوهش به فراگیران واگذار شود تا آن‌ها به ارائه کنفرانس پردازند.
- خطبه‌های رسول خدا ﷺ و ائمه معصوم علیهم‌السلام به بحث و بررسی گذاشته شود.
- در هر جلسه درسی با تکیه بر شیوه‌های تبلیغی پیامبر ﷺ، یکی از مخاطبان به ایراد خطابه پردازد، و مورد ارزیابی قرار گیرد.

- درباره سیره تبلیغی ائمه هم با توجه به موقعیت‌های زمانی و مکانی بحث شود.
- در پایان از اساتید و دانش‌پژوهان، به‌ویژه رئیس و اساتید محترم مدرسه علوم قرآن و حدیث مجتمع آموزش عالی امام خمینی علیه السلام، تشکر و قدردانی می‌کنیم و منتظر انتقادهای، پیشنهادهای و دیدگاه‌های ارزشمند همه عزیزان، به‌ویژه همکاران محترمی که تدریس متن حاضر را بر عهده دارند، هستیم.
این اثر ناچیز را به پیشگاه باعظمت منجی عالم بشریت، بزرگ مفسر قرآن کریم، احیاکننده سنت ناب محمدی، حضرت بقیة الله الاعظم (ارواحنا فداه) تقدیم می‌نمایم.

ناصر رفیعی محمدی

